

AVRUPA UYANIYOR

Avrupa'nın Gelişimini Sağlayan Etkenler

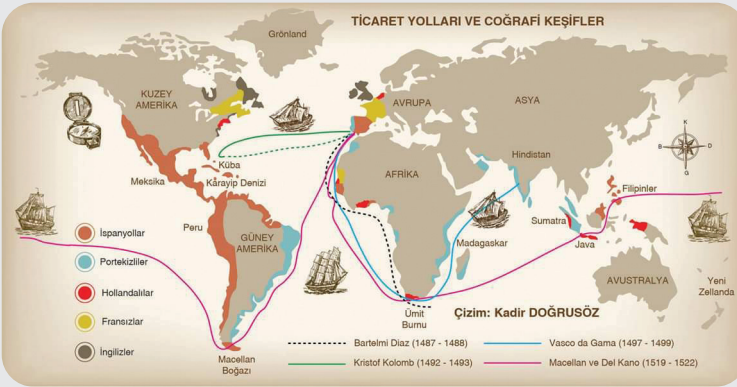
Coğrafi Keşifler: İpek ve Baharat yollarının Türklerin eline geçmesi, Doğu'nun zenginliklerine ulaşmayı amaçlayan Avrupalıları yeni yollar bulma çabası içine itti. Pusula ve dümenin kullanılmaya başlanması, haritacılık tekniğinin gelişmesi, okyanuslara dayanıklı gemilerin yapımı ve bu dönemde cesur gemicilerin yetişmesi keşiflerin başarılı olmasını sağladı. Amerika kıtasının keşfi, Hint Deniz Yolu'nun bulunması, dünyanın dolaşılması gibi önemli aşamaları olan bu keşifler sonucunda Akdeniz ticareti önemi ni kaybetti ve Atlas Okyanusu limanları önem kazandı. Yeni keşfedilen yerlerde "sömürgecilik" faaliyetleri başladı.

Rönesans: 15 ve 16. yüzyılda İtalya'da başlayarak tüm Avrupa'ya yayılan bilim, edebiyat ve sanat alanında yaşanan gelişmelere "Rönesans" denir. Kâğıt ve matbaanın icadı ile bilgi birikiminin artması ve Coğrafi Keşiflerden sonra Avrupa'da edebiyat ve sanattan zevk alan "Mesen" adı verilen zengin tüccar sınıfının sanatçılara destek vermesi sonucu hızla yayılan Rönesans ile Katolik Kilisesi'nin düşünce yapısı olan "Skolastik Düşünce" yıkılmış ve özgür düşüncenin önü açılmıştır.

Reform: Katolik Kilisesi'nin bozulması, kâğıt ve matbaanın etkisi ile İncil'in çeşitli dillere çevrilmesi ve din adamlarının yalan söylediklerinin anlaşılması üzerine Martin Luther liderliğinde Almanya'da başladı ve kısa sürede diğer Avrupa ülkelerine yayıldı. Reform Hareketleri sonucunda Avrupa'da mezhep birliği bozuldu; Almanya'da Protestanlık, İngiltere'de Anglikanizm ve Fransa'da Kalvenizm gibi mezhepler ortaya çıktı. Eğitim ve öğretim dinin etkisinden kurtuldu ve laik eğitim başladı.

ÖNEMLİ UYARI!

Reform sonucunda Avrupa'da mezhep birliğinin bozulması Osmanlı Devleti'nin Batı'da ilerlemesini kolaylaştırmıştır.

Yanda verilen Coğrafi Keşifler haritası ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Keşifler ile Avrupalılar Uzak Doğu'ya ulaşmıştır.
- B) Keşifler ile tüm dünya sömürgeleştirilmiştir.
- C) Keşifler sonucunda bazı yerler Avrupalılar tarafından ele geçirilmiştir.
- D) Keşiflere Avrupalı devletlerin öncülüğünde başlanmıştır.

20. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ

Sosyal Yapı: Osmanlı Devleti çok uluslu bir sosyal yapıya sahiptir. Devletin kurucusu olan Türkler dışında Rum, Sırp, Boşnak, Arnavut, Arap, Bulgar ve Ermeni gibi çeşitli etnik gruplar birlikte yaşamaktadır. Çok dinli ve çok dilli bir yapıya sahip olan imparatorlukta asırlarca bir arada huzur içerisinde yaşayan bu toplumlar Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımından etkilenmiş ve ülke isyanlara sahne olmuştur.

Ekonomik Yapı: Avrupa'da yaşanan Sanayi Devrimi'ni takip edemeyen Osmanlı Devleti ekonomik olarak geri kalmış bir tarım ülkesi durumundadır. Sanayileşmiş ülkelerin fabrika malları ile rekabet edemeyen yerli el tezgâhları iflas etmiş ve üretim durma noktasına gelmiştir. Yabancı devletlere verilen kapitülasyonlar nedeni ile çöküntüye uğrayan devlet dışa bağımlı hâle gelmiştir.

Askerî Yapı: Atatürk'ün doğduğu dönemde Osmanlı Devleti askerî yönden büyük bir çöküş yaşamaktadır. Savaşlarda alınan yenilgiler, orduda yenileşme çabalarına neden olmuşsa da istenilen sonuç alınamamıştır. Ülkenin yıkılışa doğru hızla sürüklenmesi nedeniyle askerler arasında ülkenin nasıl kurtarılacağına dair fikir tartışmaları başlamıştır. Ordu siyasetle iç içe olmuş ve asli görevi olan ülke savunması ikinci plana düşmüştür.

Kültürel Yapı: Osmanlı Devleti çok uluslu yapının doğal bir sonucu olarak zengin bir kültürel yapıya sahiptir. Doğu ve Batı uygarlığı arasında bir geçiş bölgesi olan imparatorluk, her türlü fikrin dile getirildiği bir kültürel ortama sahiptir. Tanzimat Dönemi ile başlayan Batılılaşma çabaları ve Avrupa'dan yayılan fikirlere açık olması son dönemlerde kültürel çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur.

Siyasi Yapı: Ülkenin kurtarılması için Osmanlılık fikrini ileri süren Jön Türklerin baskısı ile ilan edilen meşrutiyet yönetimi kısa sürmüş ülke Padişah II. Abdülhamit tarafından baskı ve şiddete dayanan bir yönetimle idare edilmektedir. İstibdat yönetimine karşı kurulan İttihat ve Terakki Cemiyetinin başlattığı mücadele ile yeniden meşrutiyet idaresine geçilmesine rağmen devlet Balkanlarda ve Afrika'da hızla toprak kaybetmeye devam etmiştir.

1909 yılında İstanbul'da meşrutiyet karşıtları tarafından çıkarılan 31 Mart Vakası olarak anılan isyan, Selânik'ten gelen komutanlığını Mahmut Şevket Paşa ve Kurmay Başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı ordu tarafından bastırılmıştır. İsyanı destek veren II. Abdülhamit tahttan indirilmiş ve meşrutiyet yönetimi yıkılmaktan kurtarılmıştır.

Verilen metne göre;

- I. Mustafa Kemal halk yönetimine taraftardır.
- II. İsyan amacına ulaşmıştır.
- III. İsyancıların amacı monarşi yönetimini yıkmaktır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) I ve II

C) II ve III

D) I ve III

DEVLETİ KURTARMA ÇABALARI

Namık
Kemal

Osmanlıcılık: Tanzimat Fermanı ile uygulamaya konulan bu fikir akımının temeli 2. Mahmut Dönemi'ne kadar uzanmaktadır. Fransız İhtilali ile birlikte sonucu yayılan milliyetçilik akımı sonucu ülke içinde başlayan azınlık isyanlarını durdurmak ve devletin dağılmasını engellemek için ortaya çıkan Osmanlıcılık akımı ile imparatorluk sınırları içinde yaşayan bütün milletleri dil, din, ırk ve mezhep ayırmaksızın herkesi kanun önünde eşit görmek ve kendilerine temsil etme hakkı vermek amaçlanmıştır. Osmanlıcılık fikrini savunan Jön Türkler, eşitlik kavramı ile Osmanlı vatandaşı bilinci oluşturmayı amaçlamıştır. Gerek Tanzimat Fermanı ve Islahat Fermanı gerekse de meşrutiyet'in ilanı bu bilincin oluşmasını ve dolayısıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını önleme amaçlıdır. Ancak bu fikir akımı ve uygulanan demokratikleşme çabaları devleti dağılmaktan kurtaramamıştır.

Tevfik Fikret

Ümmetçilik: Bu düşünce akımı 19. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmış ve Padişah II. Abdülhamit ile devletin resmî politikası hâline getirilmiştir. Ümmetçiliği savunan düşünürlere göre, kötü gidişatın sebebi; dinden uzaklaşmaktır. Ümmetçilik akımı, Osmanlı devleti içinde yaşayan Müslümanları bir arada tutmayı hedeflemiş ve böylece devletin bütünlüğünü sağlamaya çalışmıştır. Yayılan milliyetçilik düşüncesi sonucu Araplar, 1. Dünya Savaşı'nda İngilizlerle anlaşarak Osmanlıya karşı beraber savaşmıştır. Böylece Ümmetçilik fikri önemini kaybetmiştir.

Batıcılık: Bu fikir akımının temeli Lale Devri'ne kadar uzanmaktadır. Batıcılık, devletin bütünlüğünün ve kurtuluşunun ancak Batı'nın biliminden ve teknolojisinden faydalanarak bunları Osmanlı ülkesine uygulanması ile olacağını savunmuştur. Tüm bunların doğrultusunda Batı tarzında yapılan yeniliklere öncelik verilmiştir. Diğer fikir akımları gibi bu düşünce de Osmanlı Devleti'ni kurtaramamıştır. Geç kalınması, tam olarak uygulanamayışı bunlarda etkindir.

Ziya Gökalp

Türkçülük: Osmanlıcılık ve İslamcılık politikaları devleti dağılmaktan kurtaramayınca 20. yüzyılın başlarında Türkçülük ön plana çıkmaya başlamıştır. Türkçülük, devletin kurtuluşunun millî değerlere bağlı kalmak olduğunu ve bu değerleri korumak olduğunu belirtmiştir. Türkçülük akımının fikir babası Ziya Gökalp'tir. Bu akımın öne çıkmasının sebebi, Osmanlı sınırları içinde yaşayan Türkleri millî değerler etrafında bir araya getirerek dağılmayı önlemektir. Ancak diğer akımlar gibi Türkçülük de devletin dağılmasını engelleyememiştir.

Mehmet Emin
YurdakulALTIN
BİLGİ

Türkçülük akımı millî birlik ve beraberliğin oluşmasını sağlayarak Kurtuluş Savaşı'nın başarılı olmasında etkili olmuştur. Batıcılık akımı da Atatürk Devrimlerinin yapılmasında esin kaynağı olmuştur.

1839 yılında, Tanzimat Fermanı ilan edildi. Bu fermanın en önemli maddeleri şunlardı:

- Müslüman ve gayrimüslim ayırt edilmeksizin herkesin can, mal, namus güvenliği devlet garantisi altına alınacak.
- Vergiler herkesin gelirine göre ve düzenli bir şekilde alınacak.
- Askere alınma belirli bir düzene göre olacak.
- Mahkemeler herkese açık olacak.
- Herkesin mal ve mülk sahibi olması ve bunu miras olarak bırakabilmesi sağlanacak.
- Padişah yasaların üstünlüğünü kabul edecek ve yasalara bağlı kalacak.

Tanzimat Fermanı'nın bu maddelerine dayanarak,

- I. Ferman ile yasaların üstünlüğü kabul edilmiştir.
- II. Vatandaşların devlete bağlılığı artırılmaya çalışılmıştır.
- III. Ferman ile meşrutiyet yönetimine geçilmiştir.

yorumlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

ETKİNLİK 1

5. Aşağıda verilen bilgilerin doğru olduğunu düşünüyorsanız parantez içine (D), yanlış olduğunu düşünüyorsanız (Y) harfi yazınız.

- () 1. Milliyetçilik akımı Sanayi Devrimi sonucu tüm dünyaya yayılmıştır.
- () 2. Sanayi Devrimi sonucu ham madde ve pazara duyulan ihtiyaç artmıştır.
- () 3. Osmanlı toprakları Avrupalı devletler tarafından sömürgeleştirilmiştir.
- () 4. Tüm Müslümanları bir çatı altında toplamayı amaçlayan fikir akımına Türkçülük denir.
- () 5. Kurulan Duyun-u Umumiye İdaresi ile Osmanlı Devleti ekonomik bağımsızlığını kaybetmiştir.
- () 6. Milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilemiştir.
- () 7. Yabancı ülkelere verilen kapitülasyonlar ekonomik çöküntüye neden olmuştur.
- () 8. Osmanlıcılık akımı Müslümanları bir arada tutmaya çalışan bir fikir akımıdır.
- () 9. Milliyetçilik akımı tek ulusun yaşadığı devletleri olumsuz etkilemektedir.
- () 10. Osmanlı toplumu kültürel zenginliğe sahiptir.

MUSTAFA KEMAL OKULDA

İLKOKUL

HAFİZ MEHMET EFENDİ MAHALLE MEKTEBİ

Mustafa Kemal'in annesi Zübeyde Hanım'ın isteği üzerine eğitimine başladığı ilk okuldur. Mahalle mektebi ağırlıklı olarak dinî eğitim veren bir okuldur. Mustafa Kemal kısa süre sonra bu okuldaki eğitimini yarım bırakarak Şemsi Efendi İlkokuluna devam etmiştir.

ŞEMSİ EFENDİ OKULU

Babası Ali Rıza Efendi'nin isteği üzerine gittiği ikinci okuldur. Modern görüşlü bir eğitimci olan Şemsi Efendi açtığı özel okulda yeni yöntemlere dayanan bir eğitim vermektedir. Bu okulda Mustafa Kemal, çağdaş düşünceli öğretmeni Şemsi Efendi'den fikrî olarak etkilenmiştir.

ORTAOKUL

SELÂNİK MÜLKİYE RÜŞTİYESİ

Mustafa Kemal'in bu okuldaki eğitim hayatı çok kısa sürmüştür. İki öğretmeni ile yaşadığı sorunlar ve çıkan bir kavga nedeniyle şiddet görmesi üzerine bu okuldaki eğitimine ara vermiştir.

SELÂNİK ASKERÎ RÜŞTİYESİ

Annesinden gizli olarak sınavlarına girip kazanmıştır ve ileride çok sevdiği askerlik mesleğine ilk adımını atmıştır. Diğer çocuklardan farklı olarak sergilediği olgun tavırları ve dersteki başarısından dolayı matematik öğretmeni tarafından kendisine "Kemal" adı verilmiştir.

BUNU BİLMEN GEREKİYOR

Osmanlı eğitim sisteminde birbirinden farklı anlayışta eğitim veren okullar bulunmaktadır. Osmanlıda eğitim öğretim birliğinin olmadığı kanıtıdır.

ORTAK YORUM

- Askerî okulu tercih etmesinde çevresel etkenler etkili olmuştur.
- Annesinden gizli olarak sınav girmesi ve amacına ulaşmak için annesini ikna etmesi Mustafa Kemal'in idealist ve kararlılık özelliklerine sahip olduğunu gösterir.

Küçük Mustafa okula başlama çağına gelince, anne ve babası arasında küçük bir çatışma olur. Zübeyde Hanım, küçük Mustafa'nın, ilahiyle Mahalle Mektebine, Ali Rıza Efendi ise; modern bir eğitim veren Şemsi Efendi Okuluna gitmesini ister. Küçük Mustafa, ilkokula annesinin isteğiyle Mahalle Mektebinde başlar, fakat çok geçmeden babasının isteği ile Şemsi Efendi Mektebine geçer.

Yukarıda verilen metne göre,

- Osmanlıda birbirinden farklı tarzda eğitim veren okullar vardır.
- Osmanlıda eğitim-öğretim birliği yoktur.
- Küçük Mustafa eğitim hayatına annesinin fikri doğrultusunda devam etmiştir.

yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III

MANASTIR ASKERÎ İDADİSİ

Gençliğe ilk adımlarını atan Mustafa Kemal'in liseyi okuduğu Manastır kenti Osmanlı Devleti'nin Makedonya'daki en önemli kentlerinden biridir. Mustafa Kemal, milliyetçilik isyanları ile kaynaklı bu kentte gençliğe ilk adımı atmış ve fikrî olarak olgunlaşmıştır. Manastır'da Mustafa Kemal'i etkileyen üç önemli olay vardır:

1. Mustafa Kemal bu okulda Ömer Naci ile tanışmış ve hitabet yönü çok gelişmiş olan bu öğrenciden şiir, edebiyat ve hitabet alanında çok etkilenmiştir.
2. Tarih Öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik sayesinde Türk tarihine ilgi duymuş ve tarih şuuru oluşmaya başlamıştır.
3. Mustafa Kemal'i Manastır yıllarında en çok etkileyen olaylardan biride 1897 Türk-Yunan Savaşı'dır. Bu savaş Mustafa Kemal'in ülkenin geleceği ile ilgili kaygılar yaşamasına neden olmuştur.

İSTANBUL HARP OKULU

Mustafa Kemal bu okulda 1899 - 1902 yılları arasında eğitim görmüştür. Başkent İstanbul'da devlet yönetimini yakından tanıdığı bu okulda ülke sorunları üzerine cesurca yorumlar yapmış ve arkadaşları ile ülkenin yıkılmaktan kurtarılması için fikirler yürütmüştür. Okulu teğmen rütbesi ile bitirerek akademiye geçmiştir.

İSTANBUL HARP AKADEMİSİ

Harp Akademisi, Mustafa Kemal'in eğitim gördüğü son okuldur. Bu okulu da başarı ile bitiren Mustafa Kemal, kurmay yüzbaşı rütbesi ile okuldan mezun olmuş ve Şam'daki V. Ordu'da staja başlayarak askerliğe ilk adımı atmıştır.

Öğretmen, sınavda Ali'ye Mustafa Kemal'in okuduğu okullar ile ilgili dört soru sorarak "evet" veya "hayır" diye yanıtlamasını istemiştir.

- I. Soru: Mustafa Kemal, liseyi Manastır'da mı okumuştur?
- II. Soru: "Kemal" ismini Selânik Askerî Rüştiyesinde mi almıştır?
- III. Soru: İlk gittiği okul Şemsi Efendi Okulu mudur?
- IV. Soru: Son okuduğu okul Harp Akademisi midir?

Ali; 1. soruya: evet, 2. soruya: hayır, 3. soruya: hayır, 4. soruya: evet yanıtlarını vermiştir.

Her sorunun doğru yanıtı 25 puan olduğuna göre, Ali sınavdan kaç puan almıştır?

- A) 25 B) 50 C) 75 D) 100

ALTIN BİLGİ

Mustafa Kemal'in fikir yapısı Manastır'da olgunlaşmaya başlamış ve İstanbul yıllarında devletin içinde bulunduğu duruma çareler aramaya başlayacak kadar gelişmiştir.

MUSTAFA KEMAL'İ ETKİLEYEN OLAY, YER VE KİŞİLER

Şemsi Efendi

Mustafa Kemal, annesinin isteği üzerine ilkokula Mahalle Mektebinde başlamış daha sonra Şemsi Efendi'nin okuluna geçmiştir. Modern görüşlü bir öğretmen olan Şemsi Efendi, Batı tarzında eğitim veriyor, yeni eğitim teknikleri kullanıyordu. Mustafa Kemal, bu modern görüşlü öğretmeninden çok etkilenmiştir.

Ömer Naci

Bursa Lisesinden sürgün olarak Manastır Askerî İdadisine gelen Ömer Naci, hitabet ve edebiyat alanında kendisini çok geliştirmiş bir gençti. Mustafa Kemal'i edebiyat ve hitabet alanlarında etkileyen Ömer Naci, I. Dünya Savaşı sırasında Irak Cephesi'nde hayatını kaybetmiştir.

Mehmet Tevfik Bey

Manastır Askerî İdadisinde Mustafa Kemal'in Tarih Öğretmeni Mehmet Tevfik Bey, Mustafa Kemal'e tarih alanında "Yeni Ufuklar" açmış, onda tarih sevgisi oluşturarak vatanın korunmasında, Türklük bilincinin pekişmesinde büyük katkılar sunmuştur. Atatürk, Tarih Öğretmeni Mehmet Tevfik Bey'den aldığı bilgiler sayesinde hayatı boyunca tarihe ilgi duymuş ve geniş bir tarih kültürüne sahip olmuştur.

Türk – Yunan Savaşı

1897 yılında Yunanlıların tacizi ile başlayan savaş, Mustafa Kemal'in millî duygularının pekişmesinde büyük öneme sahiptir. 16 yaşında okulu terk ederek savaşa katılmak için gönüllü olmuş ancak okuluna geri gönderilmiştir. Savaşta kazanılan zafere rağmen yapılan barış antlaşmasında Yunanlıların kârlı çıkması Mustafa Kemal'in hafızasında derin etkiler yaratmıştır.

Türk Düşünürler

Mustafa Kemal'in fikir yapısının oluşmasında dönemin aydınlarının önemli bir rolü vardır. Mustafa Kemal, milliyetçilik alanında Ziya Gökalp ve Mehmet Emin Yurdakul, yenilikçilik ve özgürlük alanında da Namık Kemal ve Tevfik Fikret'ten etkilenmiştir.

Yabancı Düşünürler

Mustafa Kemal'in fikrîsel olarak etkilendiği yabancı yazarlar arasında Fransız İhtilali'ne zemin hazırlayan Montesquieu (Monteskiyo), Voltaire (Volteyr) ve Jean Jöcques Rousseau (Jan Jak Russo) önemli yer alır. Bu yazarların savundukları fikirleri okuyup öğrenen Mustafa Kemal modern ve çağdaş fikirlere sahip bir genç olarak yetişmişti.

GENEL YORUM

Mustafa Kemal yerli ve yabancı birçok aydının fikirlerinden istifade etmiştir. Ancak o, bir düşünürün ya da düşünce akımının izleyicisi olarak kalmamış; farklı fikirlerden yararlanarak kendi düşünce dünyasını inşa etmiştir. Bu da Mustafa Kemal'in özgün fikirler üretmesine zemin hazırlamıştır. Körü körüne bir kişi ya da fikre bağlı kalmaması sürekli hakikati arama çabası Mustafa Kemal'i çok yönlü ve ilerici bir kişilik yapısına sahip olmasını sağlamıştır.

ALTIN
BİLGİ

Mustafa Kemal, evrensel düşüncelere sahip ve yeni fikirlere açık bir kişidir. Ancak fikirlerinin temelimillî kültürümüzdür.

SELÂNİK

Kemal'in doğduğu ilk ve orta öğrenim hayatının geçtiği şehirdir. Başta başkent İstanbul olmak üzere Avrupa'nın önemli kentlerine demir yolu ile bağlanan kara ulaşımı canlı bir kentti. Ayrıca işlek limanı sayesinde gelişmiş bir ticaret kentiydi. Selânik kozmopolit bir etnik yapıya sahipti. Türk, Rum, Bulgar, Ermeni, Yahudi ulusları bu kentte yaşamını sürdürüyorlardı. Selânik; Osmanlının Batılı yüzüydü. Her türlü basın yayın organları özgürce basılabiliyordu. İbrance, Bulgarca, Rumca ve Türkçe gazeteler basılır; Avrupa'daki birçok gazete, dergi, kitap da kolayca Selânik'e ulaşır-
dı.

İSTANBUL

Mustafa Kemal 1899'da İstanbul Harp Okuluna girdi. İstanbul, Osmanlının kalbi, II. Abdülhamit'in istibdat (siyasi baskı) döneminin de merkeziydi. Ülkedeki yanlışlıklara fikirsel tarzda çözümler üretmeye çalıştı. Makedonya'daki siyasi fikirleri, burada daha da olgunlaştı. Ülke sorunlarını ve yönetimde yaşanan sorunları başkentte yakından görme şansı buldu. Harp Akademisinden mezun olunca ayrıldığı İstanbul'a yıllar sonra işgal yıllarında dönecek olan Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nın temel planlarını da İstanbul'da yapacaktı. Yaklaşık 6 ay İstanbul'da kalan Mustafa Kemal Paşa, silah arkadaşlarıyla gizli toplantılar yaparak 16 Mayıs 1919'da İstanbul'dan Bandırma Vapuruna ayrıldı.

MANASTIR

Makedonya'nın başlıca askerî merkezi olan Manastır; stratejik öneme sahip bir kentti. Arnavutluk, Yunanistan, Sırbistan ve Bulgaristan'ın çevrelediği bir bölgeydi. Konsolosluklar şehri olarak anılan Manastır, Mustafa Kemal'in lise yıllarını geçirdiği şehirdir. Manastır'da siyasi, askerî, kültürel kişiliği olgunlaşmaya başladı. Mustafa Kemal'in Manastır askerî Lisesinde arkadaşı ve geleceğin ünlü hatibi olan Ömer Naci, kendisinin edebiyat ve hitabet sanatının oluşmasına etki etti. Lisedeki tarih öğretmenini Tevfik Bey, Mustafa Kemal'in tarihe ilgisini artırmasını sağladı.

SOFYA

Mustafa Kemal Balkan Savaşları sonrası Sofya'ya askerî elçi (Ataşemiliter) olarak atandı. Sofya'da Avrupa kültürünü, siyasetini, diplomasisini daha yakından tanıma fırsatı buldu. Düzenlenen toplantılarda Avrupalı devletlerin siyasetçileriyle tanışan Mustafa Kemal onların fikirlerini öğrendi. Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sosyal ve siyasal haklarının artırılması doğrultusunda çalışmalar yaptı. Bulgar parlamentosunu yakından takip ederek meclis sisteminin işleyişini gözlemledi. Sofya, Mustafa Kemal'in siyasi hayatına deneyim kazandıran kent oldu.

Mustafa Kemal'in Sofya'da;

- I. Bir Avrupa başkentinin sosyal hayatını gözlemlemesi,
- II. Avrupalı elçilerle fikir alışverişinde bulunması,
- III. Bulgar parlamentosunun çalışmalarını incelemesi,
- IV. Azınlıkta kalan Türklerin hakları ile ilgilenmesi

çalışmalarından hangisi Mustafa Kemal'in millî duygular ile hareket ettiğini kesin olarak kanıtlamaktadır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

ALTIN
BİLGİ

Atatürk'ün fikir hayatında etkili olan dört kent bugün ayrı ülkelerdedir. İstanbul, Türkiye'de; Selanik, Yunanistan'da; Manastır, Makedonya'da ve Sofya, Bulgaristan'da yer almaktadır.

Öğretmen derste öğrencilerine; Mustafa Kemal'in eğitim gördüğü şehirlere örnek vermelerini istemiştir. Öğrencilerden;

Mine

Selânik

Sena

İstanbul

Salih

Sofya

Kenan

Manastır

yanıtlarını vermişlerdir.

Aşağıda verilen öğrencilerden hangisinin verdiği yanıt doğru değildir?

A) Mine

B) Sena

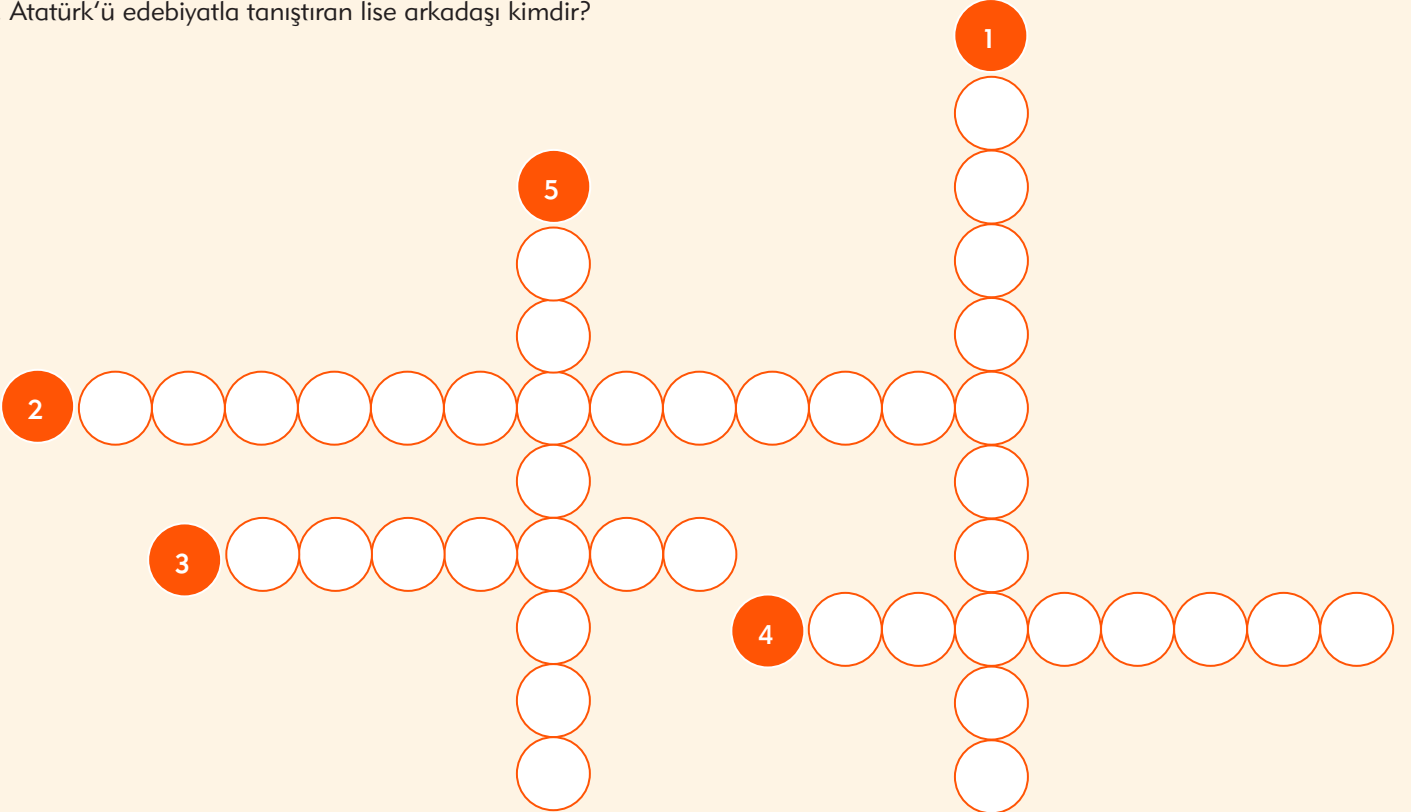
C) Salih

D) Kenan

ETKİNLİK 2

Verilen soruları cevaplandırarak bulmacayı çözünüz.

1. Atatürk'ün fikirlerinden etkilendiği vatan şairi kimdir?
2. Fransız İhtilali sonucu yayılan akım hangisidir?
3. Atatürk'ün ilk eğitime başladığı şehir hangisidir?
4. Üretim için ihtiyaç duyulan malzeme nedir?
5. Atatürk'ü edebiyatla tanıştıran lise arkadaşı kimdir?

BİR KAHRAMANIN DOĞUYOR

İlk Görev Yeri - 1905

Mustafa Kemal'in ilk görev yeri Kurmay Yüzbaşı rütbesi ile atandığı Şam V. Ordu'dur. Orduda bulunduğu sıralarda Suriye'yi gezerek buradaki yönetim bozukluklarını ve yolsuzlukları yakından gördü. Ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtarılması için "Vatan ve Hürriyet" adlı cemiyeti kurdu.

Yorum!

Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurması Mustafa Kemal'in teşkilatçılık ve vatanseverlik özelliklerine sahip olduğunun göstergesidir.

Tarih Sahnesine Çıkışı - 1909

II. meşrutiyete karşı İstanbul'da çıkan 31 Mart Ayaklanması'na karşı İttihat ve Terakki Cemiyetinin teşviki ile kurulan Hareket Ordusu'nun Kurmay Başkanı olarak İstanbul'a geldi. Ordunun ismini veren kişi olan Mustafa Kemal, ayaklanmanın bastırılmasında büyük yararlılıklar gösterdi.

Yorum!

Meşrutiyete karşı çıkan ayaklanmanın bastırılmasında rol alması M. Kemal'in yenilikçi bir kişiliğe sahip olduğunun göstergesidir.

İlk Katıldığı Savaş: Trablusgarp - 1911

Sömürgeci İtalya'nın Trablusgarp'a saldırması üzerine Gazeteci Şerif sahte kimliği ile gönüllü olarak Libya'ya gitti. Yerli halkı İtalyanlara karşı örgütleyerek milis kuvvetleri oluşturdu. Derne, Tobruk ve Bingazi'de büyük başarılar elde etti. Başarılarından dolayı binbaşı rütbesine yükseldi

Yorum!

Mustafa Kemal Trablusgarp Savaşı'nda halkı örgütleme deneyimi kazanmış ve bu deneyimin Kurtuluş Savaşı'nda kendisine büyük faydalar sağlamıştır.

Mustafa Kemal Şam'da

Görevli olduğu V. Ordu'da ülkenin içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarılması için çareler aramaya başlamış, kendisi gibi düşünen arkadaşlarını bir araya getirerek Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurmuştur.

Mustafa Kemal Trablusgarp'ta

Siyasi birliğini geç tamamlayan İtalya'nın sömürge elde etmek için Trablusgarp'a saldırması karşısında Osmanlı Devleti bölgeye müdahale edemedi. Bölgeye koşan genç Osmanlı subaylarından biri olan Mustafa Kemal, Derne komutanlığı görevi ile İtalyanlara karşı başarılı savaşlar verdi.

Mustafa Kemal Sofya'da

Ateşemiliter olarak görev yaptığı bu şehirde, yabancı devlet adamlarının fikirlerini tanımış, azınlıkta kalan Türklerin haklarının iyileştirilmesi için çaba göstermiş ve Bulgar parlamentosunun çalışmalara incelemiştir.

Buna göre Mustafa Kemal ile ilgili,

I. Diploması alanında deneyim kazanmıştır.

II. I. Dünya Savaşı'nda üstün başarılar elde etmiştir.

III. Sömürgecilğe karşı mücadele etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

Ülkenin değişik yerlerinde verdiği mücadeleler sırasında imparatorluğun içinde bulunduğu sorunları daha yakından görme fırsatı bulan Mustafa Kemal'in kafasında millî egemenliğe dayanan yeni bir devlet fikri olgunlaşmaya başlamıştır.

Mustafa Kemal Balkan Savaşlarında - 1912

Trablusgarp'tan dönen Mustafa Kemal Bulgarlara karşı Bolayır'da Çanakkale Boğazı'nı korumak amacıyla kurulan kolordunun hareket şubesi komutanlığına getirildi. II. Balkan Savaşı'nda Edirne'nin geri alınmasında yararlılıklar gösterdi.

Yorum!

Balkan Savaşları sırasında Gelibolu coğrafyasını yakından tanınması Çanakkale Savaşı sırasında Mustafa Kemal'e büyük faydalar sağlayacaktır.

Mustafa Kemal Sofya'da - 1913

Mustafa Kemal Sofya'daki görevi sırasında; yabancı diplomatlarla yakın ilişkiler kurarak fikir alışverişinde bulundu. Bulgaristan'daki Türk azınlığının sorunları ile ilgilenerek çözüm yolları üretti. Bulgar parlamentosunun çalışmalarını inceledi. Görevi sırasında yarbaylığa yükselen M. Kemal I. Dünya Savaşı başlayınca İstanbul'a döndü.

Yorum!

Diplomasi konusunda kendisini geliştiren Mustafa Kemal'in Bulgar meclisini incelemesi ileride TBMM'nin kurulması sırasında kendisine faydalı olmuştur.

ETKİNLİK 3

Aşağıda verilen soruların cevabını bulunuz. Verdiğiniz yanıtla ilgili sorulan ikinci soruyu cevaplayınız.

- 1. M. Kemal'in okuduğu lisenin adı nedir?
- 2. Bu lise bugün hangi ülke sınırları içerisinde yer almaktadır?
- 3. Atatürk, Kemal adını hangi okulda almıştır?
- 4. Bu okul Mustafa Kemal'in eğitim aldığı kaçınıcı okuldur?
- 5. Milliyetçilik hangi olay ile ortaya çıkmıştır?
- 6. Bu akım hangi özellikteki devletleri etkilemektedir?
- 7. Tüm Osmanlı vatandaşlarının birliğini savunan akım hangisidir?
- 8. Bu akımı hayata geçirmek için yasaların üstünlüğünü sağlayan gelişme hangisidir?
- 9. Mustafa Kemal'in tarih sahnesine çıktığı olay hangisidir?
- 10. Bu olayda Mustafa Kemal neyi korumaya çalışmıştır?

ALTIN BİLGİ

Ordunun siyasete bulaşmasından dolayı alınan Balkan Savaşı yenilgisi Mustafa Kemal'i derinden etkilemiş ve hayatı boyunca ordunun siyasetten ayrılması gerektiğini savunmuştur. Bu nedenle İttihat ve Terakki yönetimi ile arası açılmış ve cemiyetten ayrılmıştır.

1. Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşmasında bazı aydınların büyük rolü vardır.

Mustafa Kemal'in,

- Fikirlerimin babasıdır.
- İnkılap ruhumu ondan aldım.
- Türk ulusunun yüzyıllardan beri beklediği ses.

şeklinde bahsettiği bu aydınlar sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Tevfik Fikret - Namık Kemal - Ziya Gökalp
B) Ziya Gökalp - Tevfik Fikret - Namık Kemal
C) Namık Kemal - Ziya Gökalp - Tevfik Fikret
D) Tevfik Fikret - Ziya Gökalp - Namık Kemal

2. Fransız İhtilali'nin sonucunda,

- Milliyetçilik
- Özgürlük
- Eşitlik
- Adalet

gibi birçok ilke dünyaya yayılmıştır. Bu ilkeler demokrasi ve insan hakları gibi kavramların yayılmasına neden olduğu gibi imparatorlukların çökmesine de yol açmıştır.

Bu ilkelerden hangisi çok uluslu imparatorlukların parçalanmasında etkili olmuştur?

- A) Milliyetçilik
B) Eşitlik
C) Özgürlük
D) Adalet

3. Ömer Naci'nin etkisiyle edebiyata yönelmiştir.

Kemal ismini almıştır.

Kurmay yüzbaşı rütbesi ile mezun olmuştur.

Yukarıda verilen bilgiler dikkate alındığında Mustafa Kemal'in öğrenim gördüğü okullardan hangisi ile ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Manastır Askerî İdadisi
B) Selânik Askerî Rüştiyesi
C) İstanbul Harp Okulu
D) İstanbul Harp Akademisi

4. İtalya'nın 1911 yılında Trablusgarp'a saldırmasına karşın Osmanlı Devleti bölgeye karadan ve denizden yardım gönderememiş sadece gönüllü subaylar sevk ederek halkı İtalyanlara karşı örgütleyemeye çalışmıştır.

Osmanlı Devleti'nin bölgeye karadan ve denizden yardım yapamamasının nedenleri arasında;

- I. Osmanlı donanmasının yetersiz olması,
II. Bölge halkının Osmanlıyı istememesi,
III. Mısır'ın İngiliz işgali altında olması,

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III

- 5.

Mülkiye Rüştiyesi

Askerî Rüştiye

?

Harp Okulu

Soru işareti bırakılan bu yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Manastır Askerî İdadisi
B) Harp Akademisi
C) Mahalle Mektebi
D) Şemsi Efendi İlkokulu

6. İtalya, Trablusgarp Savaşı sürecinde bölgede güçlü bir halk direnişiyle karşılaşmıştır. Bunun üzerine farklı yöntemler arayan İtalya; On iki Ada'yı işgal etmiş, Çanakkale limanlarını bombalamış ve Osmanlı donanmasına saldırmıştır.

İtalya'nın bu tutumunun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'ni anlaşılmaya zorlamak ve Trablusgarp'ı terk ettirmek istemesi
B) Trablusgarp'ı ele geçiremeyeceğini anlaması
C) Bölgenin yer altı ve yer üstü kaynaklarının yetersiz olduğunu görmesi
D) On İki Ada'yı ve Çanakkale'yi kendisine daha yakın görmesi

7. Mustafa Kemal, daha Harp Okulundayken siyasi konulara ilgi duymaya başlamış, ülkenin içinde bulunduğu çıkmazı sorgulamaya ve çareler aramaya başlamıştır. Harp Akademisi yıllarında arkadaşlarıyla bir gazete çıkararak konferanslar vermeye başlamıştır. Kurmay yüzbaşı olarak atandığı Şam'da hürriyetçi ve halkın temsil ettiği bir yönetim kurmak amacıyla "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurmuştur.

Atatürk'ün öğrencilik ve ilk görev yıllarında yapmış olduğu faaliyetler üzerine bilgi verilen bu parçaya göre Atatürk ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Basın ve yayının halk üzerindeki etkinliğine inanmaktadır.
B) Teşkilatçı bir kişiliğe sahiptir.
C) Siyaseti, askerlikten daha önemli görmektedir.
D) Ülkesinin sorunlarına duyarlıdır.

8. Avrupa'nın önemli kentlerine demir yolu ile bağlanan kara ulaşımı canlı bir kentti. Mustafa Kemal bu kentte ilkokul ve ortaokulu bitirdi.

Osmanlı'nın en önemli kentlerinden biriydi. Konso-luluklar şehri olarak anılmaktaydı. Mustafa Kemal bu kentte okuduğu okul yıllarında Ömer Naci ile tanıştı ve ondan çok etkilendi.

Mustafa Kemal bu kentte yabancı devlet adamları ile fikir alışverişinde bulundu. Parlamento çalışmalarını inceledi.

Buna göre, Mustafa Kemal'in fikir hayatının olgunlaşmasında etkili olan kentlerden hangisi ile ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Selânik
C) İstanbul
B) Sofya
D) Manastır

9.

Manastır Askerî İdadisinde okuduğum yıllarda, Türk-Yunan Savaşı çıkmıştı. Ben ve birkaç arkadaşım o dönemde öğrenci olmamıza rağmen okuldan kaçarak savaşa gönüllü olarak katılmak istemiştik. Ancak okulumuza geri gönderildik.

Bu durum Mustafa Kemal ve arkadaşlarının aşağıda verilen hangi özelliğe sahip olduklarının kanıtıdır?

- A) Hoşgörölü
C) Yenilikçi
B) Vatansever
D) Teşkilatçı

10. İtalya siyasi birliğini çok geç tamamlamış ve de hızla gelişen sanayisi için ham madde arayışına girmiştir. Konumu itibarıyla Trablusgarp'a yakın olması, Osmanlı'nın eski gücünde olmaması ve Osmanlı'nın Trablusgarp'la kara ve deniz bağlantısının olmaması İtalya'yı cesaretlendiren en önemli etkenler olmuştur. 1911 yılında başlayan savaş Osmanlı Devleti'ni zor durumda bıraktı. Bölgeye ordu ve malzeme gönderemeyen devlet gönüllü subaylar yolu ile İtalyanlara karşı mücadele etmeye çalıştı. Bölgeye giden gönüllü subaylardan biri de Mustafa Kemal'di. Mustafa Kemal ve arkadaşları bölge halkını örgütleyerek milis kuvvetleri oluşturmuş ve İtalyan kuvvetlerine karşı başarılı bir direniş gerçekleştirmişlerdir. Ancak Balkan Savaşı'nın başlaması üzerine Osmanlı Devleti, İtalya ile Uşi Antlaşması'nı imzalayarak Trablusgarp'tan çekilmiştir.

Buna göre,

- I. Osmanlı Devleti, Trablusgarp'ı etkin şekilde savunmamıştır.
II. Gönüllü subaylar vatanseverlik duygusu ile hareket etmişlerdir.
III. Osmanlı Devleti, Trablusgarp'tan vazgeçmek zorunda kalmıştır.

değerlendirmelerinden hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
C) I ve III
B) II ve III
D) I, II ve III

1.

Çok iyi bir hatip, etkileyici bir gençti. Tarih ve edebiyata olan düşkünlüğü-mü ona borçluyum. Getirdiği kitapla-rı okumam ufkumu genişletmiştir.

Bu parçada Mustafa Kemal'in bahsettiği kişi aşağıda-kilerden hangisidir?

- A) İsmet İnönü
B) Tefik Fikret
C) Ömer Naci
D) Refet Bele

2.

I. Sofya

II. Şam

III. Selânik

IV. İstanbul

Mustafa Kemal'in ilk dış görevinde bulunduğu ve ya-bancı devlet adamları ile fikir alışverişi yapma imkânı bulduğu kent hangi numarada verilmiştir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

3.

1

Mahalle Mektebi

2

Mülkiye Rüştiyesi

3

Askerî Rüştiyesi

4

Askerî İdadi

Mustafa Kemal yukarıdaki okullardan kaç tanesini Se-lanik'te okumuştur?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

4.

Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşmasında yerli ve ya-bancı birçok aydın, yazar ve şairin etkisi olmuştur.

Sözü edilen kişiler arasında aşağıdakilerden hangisinin yer aldığı savunulamaz?

- A) Mehmet Emin Yurdakul
B) Namık Kemal
C) Halide Edip Adıvar
D) Ziya Gökalp

5.

Osmanlı Devleti'nin son yüzyılda karşılaştığı sorunlarla il-gili araştırmalar yapan Ali, Osmanlı Devleti'nde en faz-la ayrılıkçı ayaklanma ve faaliyetlerin çok uluslu şehirler-de yoğunlaştığını fark etmiştir.

Buna göre, bu şehirlerde aşağıdaki hangi akımın yayıl-dığı söylenebilir?

- A) Osmanlıcılık
B) Milliyetçilik
C) Eşitlik
D) Sosyalizm

6.

ATATÜRK'ÜN EĞİTİM GÖRDÜĞÜ OKULLAR

1

Mahalle mektebi

2

Şemsi Efendi Mektebi

3

Selânik Askerî Rüştiyesi

4

Selânik Mülkiye Rüştiyesi

5

Manastır Askerî Lisesi

6

Harp Okulu

7

Harp Akademisi

Mustafa Kemal'in, ilk defa askerî eğitim almaya baş-ladığı ve doğduğu kent dışında ilk defa eğitim görme-ye başladığı okullar hangi şıkta birlikte verilmiştir?

- A) 1 ve 2
B) 3 ve 5
C) 4 ve 5
D) 6 ve 7

7. Okul çağına gelen Mustafa'nın öğrenimine hangi okullarda başlayacağı konusu ailede küçük bir tartışmaya neden oldu. Ailesinde din adamlarının bulunmasıyla gururlanan Zübeyde Hanım, Mustafa'nın da onlar gibi olması gerektiğini düşünüyor ve bu nedenle dinî eğitim veren Mahalle Mektebine gitmesini istiyordu. Ali Rıza Efendi ise, Mustafa'yı Selânik'te yeni açılan, modern yöntemlerin uygulandığı Şemsi Efendi İlkokuluna göndermek istiyordu.

Verilen metne göre,

- Mustafa Kemal'in gideceği okul aile arasında görüş ayrılıklarına neden olmuştur.
- Ali Rıza Efendi oğlunun modern şartlarda eğitim görmesini istemektedir.
- Osmanlıda farklı tarzda eğitim veren kurumlar bulunmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve III
D) I, II ve III

8.

20. yüzyıl başlarında Avrupa ve Osmanlı Devleti'ni gösteren haritaya göre aşağıda verilenlerden hangisine ulaşamaz?

- A) Osmanlının Afrika'daki bazı toprakları sömürgeleştirilmiştir.
B) Osmanlının Avrupa ve Afrika'da toprağı kalmamıştır.
C) Osmanlıya bağlı Balkan ülkeleri bağımsızlıklarını kazanmışlardır.
D) Osmanlı'nın Trablusgarp ile kara bağlantısı kalmamıştır.

9. 19. yüzyılda Mısır İngiltere, Cezayir ve Tunus'ta Fransa tarafından elimizden alındı. İtalya, siyasi birliğini tamamlamasının hemen ardından Osmanlıya ait olan Trablusgarp topraklarına saldırdı.

Avrupalı devletlerin bu politikalarının altında yatan neden aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Yeni topraklar elde etme
B) Sömürge arayışı
C) Ham madde ihtiyacını karşılama
D) Kuzey Afrika'ya modernlik götürme

10. İslamcılık, devletin dağılmasını engellemek amacıyla ortaya çıkan bir fikir akımıdır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında önem kazanan İslamcılık düşüncesine göre; "Toplunun temel direği dindir ve din ile millet birdir. Hangi milletten olursa olsun bütün Müslümanlar halifenin etrafında birleşmelidir. Osmanlı Devleti şeriat esaslarından ayrıldığı için geri kalmıştır. Şeriat kuralları uygulanmadıkça devlet kurtarılamaz." İslamcılık XIX. yüzyılın sonlarına doğru II. Abdülhamit Dönemi'nde devletin resmî politikası hâline gelmiştir. İslamcılık fikrini geliştirip teşkilatlandıran II. Abdülhamit, bir taraftan imparatorluğun bütünlüğünü korumaya çalışırken bir taraftan da sömürgeleştirilmiş ülkelerde yaşayan Müslümanları ayaklandırmayı düşündü. Ancak halifenin ve İslamcılık fikrinin etkisi sömürgeleştirilmiş Müslümanlara pek ulaşamadı. I. Dünya Savaşı sırasında İngilizlerin bağımsızlık vaatlerine inanan Arapların Osmanlı Devleti'ne karşı isyan ederek düşman saflarında savaşmaları bu fikir akımının çökmesine neden oldu.

Buna göre, İslamcılık ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) İslamcılık fikri başarılı olamamıştır.
B) Sömürgeleştirilmiş Müslümanları kurtarmayı amaçlamıştır.
C) II. Abdülhamit Devri akımın en etkili dönemidir.
D) Gayrimüslimlerin devletten ayrılmaları ile önemini kaybetmiştir.

I. DÜNYA SAVAŞI (1914-1918)

Savaşın Nedenleri

Genel Nedenler

Milliyetçilik Akımı: Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımı Avrupa'da siyasi ve sosyal hayatta değişikliklere sebep oldu. Savaş öncesi Panslavizm gibi milliyetçilik akımları yayılırken Osmanlı ve Avusturya-Macaristan gibi imparatorluklar ise çökme konumuna geldiler.

Sömürgecilik Yarışı: Sanayi Devrimi ile Avrupa devletleri ürettikleri ürünler için pazar ve sanayi için ham madde arayışına girdi. Bu durum devletler arasındaki rekabet ve çıkar çatışmalarını arttırdı. Bu rekabet ve silahlanma yarışı I. Dünya Savaşı'nın başlamasının en önemli nedenleri arasında oldu.

Özel Nedenler

- İngiltere ve Almanya arasındaki sömürgecilik yarışı,
- Fransa'nın Alsas-Loren'i Almanya'dan geri almak istemesi,
- Rusya'nın Panslavizm (Balkanlardaki Slav ırkındakileri kendi yönetimine almak) politikasıyla sıcak denizlere inmek için Balkanları ve boğazları ele geçirmek istemesi,
- İtalya ve Almanya'nın güçlenmesinin İngiltere ve Fransa'yı telaşlandırması,
- Avusturya-Macaristan'ın, Rusya'nın Balkanlardaki ilerleyişinden rahatsız olması.

I. Dünya Savaşı'nda Taraflar

Üçlü İtilaf

İngiltere
Fransa
Rusya

Savaşa Sonradan Katılanlar

Yunanistan, Romanya,
Japonya, Sırbistan,
Brezilya, Portekiz, ABD

Üçlü İttifak

Almanya
Avusturya-Macaristan
İtalya (Daha sonra İtilaf
gurubuna geçti.)

Savaşa Sonradan Katılanlar

Osmanlı Devleti,
Bulgaristan

I. Dünya Savaşı öncesi meydana gelen gelişmeler ülkeler arasında bloklaşma ve silahlanma yarışına yol açmıştır.

Sözü edilen bu durumun yaşanmasına neden olan en önemli gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sömürgecilik ve ekonomik rekabet
- B) Bilimsel gelişmelerin hızlanması
- C) İngiltere ve Almanya arasında yaşanan rekabet
- D) Avrupa'da güç dengesinin değişmesi

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti

I. Dünya Savaşı'nın yaklaşması Osmanlı Devleti'ni siyasal arenada varlığını devam ettirebilmesi için güçlü bir müttefik bulmaya zorlamaktaydı. Osmanlı Devleti, iki bloğa ayrılmış Avrupa'da kendisini yalnızlıktan kurtarmak için birtakım ittifak teşebbüslerinde bulunmuştur. Osmanlı Devleti ilk ittifak teklifini İngiltere'ye yapmış ancak ittifak teklifi reddedilmiştir. İkinci ittifak teklifini ise Fransa'ya yapmış, bu ittifak teşebbüsü de başarısızlığa uğrayan Osmanlı Devleti, Almanya ile yakınlaşmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti 22 Temmuz'da ittifak için Almanya'ya başvurmuş ve 2 Ağustos 1914'te de Türk - Alman ittifakı imzalanmıştır. Savaşın başında tarafsızlığını ilan eden Osmanlı Devleti kısa süre sonra İttifak saflarında savaşa dâhil olmuştur.

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Yanında İsteme Nedenleri

- Yeni cepheler açarak savaşı geniş alanlara yaymak,
- Osmanlı'nın coğrafi konumundan yararlanmak,
- İngilizlerin sömürge yollarını kesmek (Süveyş Kanalı),
- Osmanlı'nın nüfus gücünden yararlanmak,
- Osmanlı padişahının halifelik gücünden yararlanmak,
- Osmanlı'nın doğal kaynaklarından yararlanmak,

Osmanlı'nın Savaşa Girme Nedenleri

- Kaybettiği topraklarını geri alma,
- Elinde kalan toprakları koruma,
- Kapitülasyonlardan ve Duyun-u Umumiye İdaresinden kurtulmak,
- Paylaşılma tehlikesine karşı siyasi yalnızlıktan kurtulmak (Denge Politikası),
- İttihat ve Terakki yöneticilerinin savaşı Almanya'nın kazanacağına inanması,

Osmanlı Devleti, İngiltere'nin sömürgelerine giden yol üzerindeydi. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi, İngiltere'nin sömürgeleri ile bağlantısını zora sokacaktı. Sömürgelerinden yardım alamayan İngiltere savaşı kaybetmiş demektir. Osmanlı Devleti'nin savaşa girişi İngiltere ve Fransa'nın Rusya ile bağlantısını koparacaktı. Ayrıca Osmanlı Devleti iki kıtayı ve Akdeniz ile Karadeniz'i birbirine bağlayan boğazlara sahipti. Bu durum Almanya için Osmanlı'yı vazgeçilmez kılıyordu.

Buna göre, metinde Osmanlı Devleti'nin hangi özelliğinden bahsedilmiştir?

- A) Askerî gücünden B) Coğrafi konumundan C) Ekonomik gücünden D) Bilimsel gelişmişliğinden

ALTIN BİLGİ

İngilizlerden kaçarak Osmanlı'ya sığınan iki Alman gemisi Goben ve Breslav'ın satın alındığı duyurulmuş ve gemilere Yavuz ve Midilli ismi verilmiştir. Osmanlı'ya sığınan bu iki geminin Rus limanlarına saldırması ile Osmanlı Devleti resmen savaşa katılmıştır.

Osmanlı'nın Savaştığı Cepheler

Osmanlı Devleti üç farklı cephede savaşmıştır. Bu cephelerden saldırı ve savunma cepheleri kendi sınırlarımız içinde, yardım cepheleri ise kendi sınırlarımız dışında açılmıştır.

Taarruz (Saldırı) Cepheleri:

- Kafkas
- Kanal (Süveyş)

Not: Taarruz cepheleri iki tane olup "K" harfi ile başlar.

Savunma Cepheleri:

- Çanakkale
- Suriye-Filistin
- Irak
- Yemen-Hicaz

Not: "K" ile başlamayan ve "Ya" ile bitmeyen tüm cepheler savunma amaçlıdır.

Yardım Cepheleri:

- Galiciya
- Makedonya
- Romanya

Not: Son iki harfi "Ya" ile bitenler yardım cepheleridir.

Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'nda mücadele ettiği cepheleri gösteren haritaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- Osmanlı Devleti üç kıtada birden mücadele etmiştir.
- Yardım cephelerinin tamamı Avrupa kıtasındadır.
- Tüm cephelerde İngilizler ile savaşmıştır.
- Savunma cephelerinin büyük kısmı Arap topraklarında açılmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI CEPHELER

Kafkas Cephesi

Cephenin Açılma Nedenleri:

- Kars, Ardahan ve Batum gibi kaybedilen toprakları geri almak,
- Orta Asya Türklerine ulaşarak buradaki Türkleri Rus esaretinden kurtarmak,
- Azerbaycan petrollerine ulaşmak,
- İran üzerinden Hindistan'a ulaşarak İngiltere'nin sömürgelerine ulaşmak,
- Almanya'nın, Doğu cephesindeki yükünü hafifletmek,

Cephede Yaşananlar:

- Cephede yapılan Sarıkamış Harekâtı sırasında binlerce askerimiz donarak şehit oldu.
- Başlayan Rus saldırısı sonucu Van, Bitlis, Muş, Trabzon, Erzincan, Bayburt ve çevresi kaybedildi. Cepheye atanan Mustafa Kemal, Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri aldı.

Cephenin Kapanışı:

- Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin çıkması sonucu Ruslar I. Dünya Savaşı'ndan çekildi. Brest-Litovsk Antlaşması ile Rusya, savaş sırasında işgal ettiği toprakları ve 1878'de Berlin Antlaşması'nda aldığı Kars, Ardahan ve Batum'u (Evliye-i Selse) geri verdi.

Kanal Cephesi

Cephenin Açılma Nedenleri:

- İngiliz işgali altındaki Mısır'ı geri almak.
- Süveyş Kanalı'nı ele geçirerek İngilizlerin sömürgeleri ile olan bağlantısını kesmek.
- Almanya'nın savaşta yükünü hafifletmek.

Cephede Yaşananlar ve Sonuç:

- Süveyş Kanalı'nı ele geçirmek için yapılan iki taarruz da başarısız oldu.
- Yaşanan başarısızlık üzerine İngiliz karşı saldırısı başladı ve Suriye-Filistin Cephesi açıldı.

20. yüzyılda Rusya, Ermenilerin yardımıyla Akdeniz'e inmenin hayalini kurarken İngiltere de Ermenileri kullanarak Rusya'nın Akdeniz'e inmesini engellemeye çalışmıştır. Böylece Ermenilerin yaşadığı coğrafya iki büyük devletin çekişme alanı olmuş, bölgede yaşayan hem Ermeniler hem de Müslümanlar bu çekişmeden zarar görmüştür. Osmanlı Devleti, Kafkas Cephesi'nde Ruslarla mücadele ederken Ermeni çeteleriyle de uğraşmak zorunda kalmıştır. Ermenilerin Türk ordusuna arkadan saldırması ve Türk köylerine zarar vermesi üzerine Osmanlı Hükûmeti, çıkardığı Sevk ve İskân Kanunu ile (27 Mayıs 1915) olaylara karışan Ermenilerle onlara yardım edenleri ülkenin daha sakin bir bölgesi olan Suriye'ye nakletme kararı almıştır.

Buna göre,

I. Ermeniler sömürgeci devletler tarafından kullanılmıştır.

II. Osmanlı Ordusu Kafkas Cephesi'nde iki ateş arasında kalmıştır.

III. Ermeniler Osmanlı sınırları dışına gönderilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III